

ARTICLE GUANYADOR

«**DELS ROMANÇOS DE CEC A L'AUCA DE F. BORRULL**»,
DE **MANUEL PÉREZ**, PUBLICAT EN EL LLIBRET DE LA **FALLA
BORRULL-SOCORS** DE VALÈNCIA (L'HORTA)

Afortunadament, la freqüent aparició de l'auca en els inicis del segle XXI és una molt bona notícia per als qui, en el nostre àmbit laboral, social i cultural, cerquem la presència viva i dinàmica de la nostra llengua.

En això, cal que vaja, en primer lloc, la meua felicitació per a la comissió de la falla Borrull-Socors per l'ús de l'auca en l'explicació tant del monument infantil com d'una altra que fa referència al personatge històric de Francesc X. Borrull, ara que se celebren els 200 anys de la Constitució de Cadis, la Pepa.

I he dit que resulta encoratjador el fet que en 2012 apareguen les auques, quan els mitjans audiovisuals i les més modernes tecnologies digitals sembla que podrien arraconar una forma d'expressió i de cultura popular que va tenir el seu moment més àlgid al llarg del segle XIX.

Tot i que els precedents de l'auca hem de situar-los en uns conjunts de taulellets de ceràmica del segle XV, ilustrats amb escenes menestrals, és a mitjans del XVII quan apareixen els versos ariats que expliquen la imatge.

La feina fa lo barber
a la porta del carrer.

Lo carnisser mata el porc
i el socarrima ab lo foc.

D'una manera simultània, s'editen en paper llibres enquadernats o en fulls solts amb temes religiosos i de vides de sants o sobre els oficis.

També hi ha constància de l'existència d'auques pintades sobre grans cartells que els auquers explicaven aprofitant les grans concentracions humanes com les fires, els dies de mercat, les

festes, les portes de les esglésies i que el públic, en ocasions, arribava a convertir en històries que passaven a formar part de la tradició oral, junt amb altres composicions poètiques que donen lloc al nostre romancer i que sovint anomenem romanços de cec, per haver estat popularitzats per cecs i col·loquiers en l'àmbit de l'àrea lingüística catalana a partir del segle XVI.

Però és a partir del segle XIX que les auques apareixen com les coneixem en l'actualitat. Es tracta d'un full de paper on hi ha almenys 24 vinyetes amb imatges explicades per dos versos heptasíl·labs de rima consonant, en els quals es recomana evitar l'acabament en gerundis o infinitius verbals.

Les imatges inicialment eren xilografies, després litografiades i finalment passaren al fotogravat.

Com passa en el nostre romancer, hi ha una similitud temàtica amb les auques: n'hi ha d'humorístiques i de festa, religioses i morals, de personatges històrics i de la vida corrent.

Si fem una tria de les auques valencianes, en el 1857 hi ha documentada *Jocs d'infantesa* i un any després, *Auca de la procesión del Corpus de Valencia*.

A Constantí Llobart, un dels introductors de la Renaixença valenciana i fundador de Lo Rat

Penat, devem el llibre *Tipos d'auca* (1878), tan conegut que potser ha donat lloc al fet que en la parla popular encara es diu *fer tots els papers de l'auca* quan algú es veu obligat per les circumstàncies a adoptar diferents actituds difícils i sovint contradictòries o *ser d'auca* quan un individu actua de forma graciosa i cridanera.

També en el nostre àmbit lingüístic i en 1907, Santiago Rusiñol va publicar la seua novel·la *L'auca de senyor Esteve*, de la qual es va fer en 1917 una versió teatral, així com diverses versions populars d'auques en paper i en ceràmica.

No podem deixar d'esmentar l'auca *Exposició Regional Valenciana* (1909), *L'auca de Garrufo* (1912), *Auca, bunyol o pastís del dia de Sant Donís*, amb versos del poeta Almela i Vives i que va ser premiada en el concurs del Gremi de Pastissers (1921), *L'auca del Tio Pep* (1925), *Turistes del sèl en València* (1928), *L'auca del Pèp de la Sòn* (1930) i, per fi i a pocs mesos de la Guerra Civil, *Auca de les falles del llibret de l'any 1936*.

En els darrers anys, els professionals de l'educació, diverses entitats culturals i persones preocupades per la normalització de la llengua i amb interès per difondre la nostra història i cultura, han posat a l'abast de les escoles i instituts, però també del públic en general, una sèrie de recursos com els que a continuació referim.

25 auques per aprendre en valencià, del professor alcoià Vicent Luna.

La paret de les auques, creada en 1997 per Jordi Fons i Joan Vilamala. Es tracta d'un conjunt de 179 auques sobre personatges com Jaume I, Enric Valor, Joan Fuster, Sanchis Guarner, V. A. Estellés, Joanot Martorell i Ausiàs Marc. En 2011 va presentar *L'auca de Teodor Llorente* en commemoració del primer centenari de la seua mort.

A més, en 2007 i en col·laboració amb Escola Valenciana i l'editorial Bromera, es va repartir, a tots els centres docents, l'auca *300 anys de la batalla d'Almansa. El futur és nostre*.

La col·lecció «Les Nostres Auques», editada per Denes i L'Eixam, del col·lega i amic Francesc Aledón, que recull experiències escolars dels més menuts de l'educació primària, alhora que és una eina per a l'aprenentatge de la lectoescriptura i dels valors educatius: *Les vocals, De comptar no s'acaba mai, Els tres porquets, El pi xicotet, La garrofera màgica...*

I com a recomanació final, a tots els qui tindreu el privilegi i el bon gust de girar una visita a la falla de Borrull-Socors, atureu-vos i dediqueu un poc de la vostra atenció a l'auca del monument infantil *Emplenem la vidriola*, així com a la del personatge valencià que dona nom al carrer Borrull.

Estic segur que sabreu identificar la seua temàtica: l'una, sobre la vida del dia a dia, amb un to humorístic i satíric, i l'altra, amb un personatge històric valencià, en un any en el qual tindrem moltes celebracions al voltant de la primera constitució espanyola del 1812.

Fonts consultades:

ALEDÓN, FRANCESC, col·lecció «Les Nostres Auques», Paiporta-Tavernes Blanques-València, Denes-L'Eixam-Camacuc.

AMADES, JOAN, *Costumari català*, Barcelona, Salvat-Edicions 62, 1982-1984.

GARCÍA GAYANO-LLUCH, Rafael, *Recopilació d'auques*, Paiporta, Denes, 2007.

Gran enciclopedia de la región valenciana, València, Gran Enciclopedia de la Región Valenciana 1972, 12 volums.

MONFERRER, ÀLVAR, *El romancer valencià*, Picanya, Edicions del Bullent, 2004.

Biblioteca de Rafael Gayano-Lluch.

Biblioteca Valenciana Digital (<<http://bivaldi.gva.es>>).

La Paret de les Auques (<www.auques.cat>).